

Tarkastuslautakunnan

ARVIOINTIKERTOMUS 2022

Kuntayhtymä Kaksineuvoisen jäsenkunnille

1. Tarkastuslautakunta

Kuntayhtymä Kaksineuvoisen 1.1.2019 voimaan tulleen perussopimuksen mukaan tarkastuslautakunnan muodostaa jäsenkuntien valitsevat kuusi jäsentä. Perussopimuksen mukaan lautakunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan, jotka eivät voi olla samasta jäsenkunnasta.

Jäsenkuntien valtuustot ovat valinneet toimikaudeksi 2022–2026 tarkastuslautakunnan, joka on toiminut 6.10.2021 alkaen seuraavassa kokoonpanossa:

- Aulikki Salo, puheenjohtaja, Kauhava (varajäsen Juhani Haukkala)
- Emma Katajamäki, varapuheenjohtaja, Evijärvi (Antti Perkkalainen 7.12.2022 asti)
- Pauli Hanhikoski, Evijärvi (Ulla Linturinne)
- Tanja Malinen, Kauhava (Tapani Tuominen)
- Kari-Veli Mäkelä, Kauhava (Kati Lampinen)
- Jyri Poltto, Kauhava (Sini Huhtala)

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut tradenomi Marju Erkkilä ja tilintarkastaja Emma Paananen KPMG Oy Ab:sta.

Vuoden 2022 arviointityö sisälsi kolme kokousta vuonna 2022 ja kaksi kokousta tilikauden päättymisen jälkeen.

Tarkastuslautakunnan kokouksissa on ollut kuultavana:

- kuntayhtymän johtaja Eija Ala-Toppari-Peltola
- hoitotyön johtaja Johanna Heino

Osana arviointityötä lautakunta on käynyt tutustumassa Kauhavan uuteen hyvinvointikeskukseen.

2. Edellisen arviointikertomuksen huomioiden seuraaminen

Edellisessä arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota muun muassa työvoiman tarpeen arviointiin pitkällä aikavälillä sekä henkilöstön hyvinvoinnin kartoittamiseen. Tarkastuslautakunta velvoitti yhtymähallituksen antamaan vastineen tarkastuslautakunnan esittämiin huomioihin 31.10.2022 olleeseen määräaikaan mennessä. Yhtymähallitus on käsitellyt vastineen kokouksessaan 1.11.2022. Tarkastuslautakunta puolestaan on käsitellyt kokouksessa 17.11.2022 yhtymähallituksen vastineen. Tarkastuslautakunta kiittää yhtymähallitusta kattavasta vastineesta arviointikertomuksessa esitettyihin huomioihin.

Tarkastuslautakunta lisäksi peräänkuulutti aktiivista talouden seurantaan sekä tiukkaa talouskuria. Lisäksi pyydettiin kiinnittämään huomiota talousarviopoikkeamien hyväksymiseen talousarviovuoden aikana sekä talousarvion realistiseen laatimiseen. Näin ei voida todeta tapahtuneen, sillä kuntayhtymä ylitti budjettinsa vuonna 2022. Jäsenkuntien maksuosuudet ylittyivät 3,4 miljoonaa euroa, joka on merkittävä summa jäsenkuntien budjeteissa.

Kuntayhtymän toiminta on siirtynyt hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen, joten tarkastuslautakunta ei enää pyydä yhtymähallitukselta vastinetta tässä arviointikertomuksessa esitettyihin havaintoihin.

3. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Kansanterveystyön toimeenpanoa, sosiaalihuoltoa sekä muita perussopimuksen mukaisia tehtäviä varten Kuntayhtymä Kaksineuvoisessa on hallinto- ja tukipalvelut, sosiaalipalvelut, ikäihmisten palvelut ja terveystyöpalvelut, johon sisältyy myös

Tarkastuslautakunta toteaa tilivuoden 2022 arviointityön perusteella seuraavaa:

Hallinto- ja tukipalvelut

Hallinto- ja tukipalveluiden tulosalueeseen kuuluu hallinto- ja henkilöstöpalvelut, ravitsemushuolto ja tukipalvelut, kuten siivous-, varasto- ja kiinteistöhuolto. Hallinto- ja tukipalveluiden toiminnalliset tavoitteet pääosin saavutettiin. Toiminnalliset tavoitteet olivat ravitsemukseen ja pesulapalveluiden toiminnallisuuteen liittyviä. Elintarvikekustannukset olivat 1,80 €/ateria ja edellisvuoden tasolla.

Hallinto- ja tukipalvelut ylittivät budjettinsa 790 tuhannella eurolla, josta 316 tuhatta on työterveyspalvelujen ostoja, joka oli budjetoitu terveystyöpalveluihin. Henkilöstömenot ylittivät henkilöstön poissaolojen vuoksi, joita on jouduttu täyttämään sijaisjärjestelyin toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. **Budjetin ylittymissyyt ovat samat kuin edellisenä vuonna, joten budjetoinnin oikeellisuuteen olisi syytä ollut kiinnittää erityistä huomiota.**

Sosiaalipalvelut

Tilinpäätöksen mukaan sosiaalipalveluissa henkilöstön saatavuus on ollut haastavaa. Talousarvio ylittyi 1,7 %. Erityisesti lastensuojelun sijaishuollon kustannukset ovat ylittyneet.

Perheasioiden sovittelua koskeva tavoite ei toteutunut kokonaisuudessaan, koska maakunnassa ei toteutettu tarvittavaa koulutuskokonaisuutta sovittelutoimintaan liittyen. Koulutuksen toteutui vasta syksyllä 2022 ja näin ollen toiminnan vakiinnuttaminen siirtyi hyvinvointialueelle.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että vuonna 2022 lapsi- ja perhepalveluissa valmistui kolme työntekijää perhe- ja pariterapeutiksi, mikä on parantanut alueen lasten, nuorten ja perheiden mahdollisuuksia saada terapiapalveluja perustason tarjoamana lähipalveluna.

Lastensuojeluilmoituksia on tullut vuoden 2022 aikana selvästi aikaisempia vuosia enemmän. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä matalan kynnyksen palvelujen tarjoamista lapsiperheille.

Ikäihmisten palvelut

Ikäihmisten talousarvion nettomenot ylittyivät 1,3 milj. eurolla, johtuen pääosin henkilöstökulujen ylittymisestä. Sairaushoito- ja palvelusetelien käyttö on kasvanut eikä sitä koskeva toiminnallinen tavoite toteutunut.

Ikäihmisten palvelujen rakennetta on kehitetty valtakunnallisen laatusuosituksen linjausten mukaisesti ja toiminnalliset tavoitteet on määritelty pitkälti laatukriteerien viitearvoihin nojaten. Ikäihmisten palveluiden toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin. Palvelurakenteen tavoitteet yli 75-vuotiaiden osalta muun muassa kotona asuvien, omaishoidon piirissä olevien ja ympärivuorokautisen hoidon suhteen jäivät hieman tavoitellusta. Kotona asuvien osuus laski hieman ja oli 92,1 % (92,8 %), joka on valtakunnallisen suosituksen mukainen, mutta jäi 94 prosentin tavoitteesta. Ympärivuorokautisen hoidon tarve kasvoi ja oli 7,9 % (7,2 %), tavoite on max 6 %. Henkilöstömitoitus on pääosin toteutunut.

Ikäihmisten palvelurakenteen keventämiseksi on painotettu ennaltaehkäiseviä palveluja, kotihoitoa tukevien palvelumuotojen kehittämistä sekä omaishoidon tuen vahvistamista.

Kotihoidon asiakkaiden hoidon tarve on aikaisempaa suurempaa ja asiakastyötunnit ovat lisääntyneet. Tarkastuslautakunta on tyytyväinen, että etähoitoa on lisätty, sillä siitä saatu palaute on ollut myönteistä. Kotihoitoon ovat olleet asiakkaat ja omaiset tyytyväisiä.

Keskimääräinen jonotusaika tehostettuun palveluasumiseen on ollut 3–4 kuukautta. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tehostetun palveluasumisen paikkojen määrää tulisi tarkastella uudelleen ja miettiä myös muita kevyempiä ikäihmisten asumisratkaisuja lisääntyneeseen kotihoidon tarpeeseen. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistustilanteessa on riski, jossa hoitopaikka ei määräydy enää potilaan kotipaikkakunnan vaan palveluntuottajan hinnan perusteella.

Kotisairaaloiminta on alkanut v. 2017. Kotisairaanhoidon on oltu erittäin tyytyväisiä ja toimintaa on kehitetty merkittävästi. Toiminta on sekä taloudellista että inhimillistä yksilöön nähden ja työhyvinvointi on koettu hyväksi.

Perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoito

Terveyspalveluiden vuoteen ovat merkittävästi vaikuttaneet koronapandemia, uuteen Kauhavan hyvinvointikeskukseen muutto sekä hyvinvointialuevalmistelu. Perusterveydenhuollon talousarvio ylittyi 142 tuhatta euroa. Kustannuksissa ylitystä on tullut laboratoriokustannuksissa, hoitotarvikkeissa ja edelleen hoitotarvikejakelussa.

Toiminnallista tavoitteista useita jäi toteutumatta. Kiireettömän hoidon saatavuus alle seitsemässä vuorokaudessa ei toteutunut ja osastohoidon keskimääräinen hoitoaika oli 8,5 vrk (tavoite 8 vrk).

Kauhavan uuden hyvinvointikeskuksen tilat ovat viihtyisät ja tarkoituksenmukaiset. Tilat on suunniteltu tehokkaiksi ja hukkatilaa ei ole.

4. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toimintakertomuksessa on esitetty valtuustojen asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen. Talousarvion ja perussopimuksen mukaan jäsenkuntien valtuustot hyväksyvät kuntayhtymän talousarvion ja taloussuunnitelman tulosalueittain sekä jäsenkuntien rahoitusosuudet ja investoinnit hankkeittain eriteltyinä.

Kuntayhtymä Kaksineuvoisen tilikauden tulos osoittaa nollatulosta.

Merkittävimmät poikkeamat talousarvioon tai hyväksytyihin talousarviomuutoksiin ovat:

- Hallinto- ja tukipalveluiden nettomenot ylittivät talousarvion 790 tuhatta euroa (14,8 %)
- Ikäihmisten palveluiden nettomenot ylittivät talousarvion 1 294 tuhatta euroa (7,8 %)
- Erikoissairaanhoidon nettomenot ylittivät talousarvion 877 tuhatta euroa (3,1 %)
- Jäsenkuntien maksuosuudet ovat ylittyneet 3 373 tuhatta euroa (4,4 %).

Käyttötalouden 2022 toteumalukuihin on tehty kevään 2023 aikana useita muutoksia. **Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan talouslukujen tarkkuuteen olisi tullut kiinnittää huomiota.** Kuten tarkastuslautakunta on aiemmin todennut, olisi kuntayhtymässä ollut tarpeen olla talouspäällikön virka.

Olenaisia poikkeamia tuloslaskelmatasolla on havaittavissa henkilöstökuluissa, palvelujen ostoissa, aineissa ja tarvikkeissa sekä muissa toimintakuluissa. Saadun selvityksen mukaan merkittävimmät perusteet ylityksille ovat olleet sijaiskulujen lisääntyminen, suojavarusteiden lisääntynyt käyttäminen ja siivouskustannukset korona- ja norovirusepidemioiden vuoksi.

Tarkastuslautakunta on peräänkuuluttanut aktiivista talouden seurantaa ja tiukkaa talouskuria. Lisäksi tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että talousarvion merkittävimmät poikkeamat olisi pitänyt hyväksyä talousarviovuoden aikana.

Seuraavassa taulukossa on esitetty jäsenkuntien maksuosuuksien kehitys vuodesta 2013:

milj. euroa	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Evijärvi	6,6	6,6	6,5	6,5	6,4	6,1	6,9	6,6	6,6	6,7
Evijärvi esh					3,5	3,9	4,0	4,0	3,7	3,9
Evijärvi	6,6	6,6	6,5	6,5	9,9	10,0	10,9	10,6	10,3	10,6
Kauhava	41	39,6	36,8	38,5	36,7	40,1	42,0	41,9	41,5	44,6
Kauhava esh	20,4	21,3	21,1	22	21,9	23,5	23,7	23,4	23,6	24,8
Kauhava yht.	61,4	60,9	57,9	60,5	58,6	63,6	65,7	65,3	65,0	69,4
Lappajärvi	8,5	8,5	7,8	7,9	7,8	8,2				
Lappajärvi esh	4,1	4,2	4,1	4,1	4,5	4,5				
Lappajärvi yht.	12,6	12,7	11,9	12	12,3	12,7				
Yhteensä	81,2	80,6	76,4	79	80,8	86,3	76,6	75,9	75,4	80,1

Kuntaosuudet per asukas

	2019	2020	2021	2022
Kuntaosuudet yhteensä	76.683.358 €	75.850.908 €	75.356.442 €	80.064.792 €
Asukasmäärä alueella	18.495	17.996	18.777	17.463
Kuntaosuudet/asukas	4.146 €	4.215 €	4.013 €	4.585 €

5. Investoinnit

Kuntayhtymä Kaksineuvoisen kokonaisinvestoinnit olivat 118 tuhatta euroa. Talousarviossa investointeihin oli varauduttu 541 tuhatta eurolla ja toteutuma oli siten 22 %. Toteutuneet investoinnit olivat ikäihmisten palveluiden laitehankintoja.

6. Henkilöstö

Kuntayhtymä Kaksineuvoisen henkilöstömäärä on 754 henkilöä, jossa on nousua edellisvuoteen (718) verrattuna.

Sairauspoissaolojen määrä oli 16.736 (2021: 15.039, 2020: 14.086, 2019: 14.353) kalenteripäivää, jonka lisäksi tapaturmapäiviä oli yhteensä 271 (2021: 438, 2020: 230, 2019: 880) kalenteripäivää. Sairauspoissaolot olivat keskimäärin 25,1 (23,2) kalenteripäivää/henkilötyövuosi. Sairauspoissaolojen kehittymistä on kuvattu seuraavassa taulukossa:

Sairauspoissaolot	2017	2018	2019	2020	2021	2022
kalenteripäivää/htv	18,7	21,3	21,7	21,6	23,2	25,1
muutos (päivää/htv)	+1,8	+2,6	+0,4	-0,1	+1,6	+1,9

Varhaisen puuttumisen ja korvaavan työn toimintamallit ovat olleet aktiivisesti käytössä. Vuoden 2022 aikana korvaavassa työssä oli 42 työntekijää, yhteensä 2579 päivää. Korvaava työ on lisääntynyt edellisvuoden 1222 päivästä. Korvaava työ nähdään kustannuksia säästävänä keinona, joka toisaalta tukee työntekijän kuntoutumista ja mahdollistaa pysymisen osana työyhteisöä väliaikaisesta työkyvyn heikentymisestä huolimatta.

Henkilöstön täydennyskoulutusta toteutui 883 päivää, joka tarkoitti 1,17 päivää per työntekijä. Tavoite 3 päivää ei siis toteutunut.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan työvoiman saatavuuteen tulee panostaa. Henkilöstökyselyssä tuli ilmi, että noin puolet henkilöstöstä kokee, ettei heillä ole riittävästi aikaa palautua. Pehdyttämiseen on myös syytä varata enemmän aikaa.

Tarkastuslautakunta tunnistaa haasteita liittyen henkilöstön saatavuuteen. Sijaiskustannuksien vähentymisen tavoite ei toteutunut eikä myöskään sairauslomapoissaolojen määrän vähentyminen.

7. Yhteenveto

On aika kiittää työntekijöitä ja viranhaltijoita Kuntayhtymä Kaksineuvoisen hyväksi tehdystä työstä. Kaksineuvoisen toiminta on pääosin siirtynyt hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen ja kuntayhtymä on purettu 1.5 alkaen. Tarkastuslautakunta toivoo, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus toisi tullessaan tasalaatuiset palvelut kaikille ja ennustettavuutta kustannuksiin.

Tarkastuslautakunta esittää tilinpäätöksen hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä hallintoa ja taloutta hoitaneille toimielinten jäsenille ja tehtäväalueiden johtaville viranhaltijoille tilivuodelta 2022.

Kauhavalla 5. kesäkuuta 2023

Aulikki Salo
puheenjohtaja

Pauli Hanhikoski
jäsen

Jyri Poltto
jäsen

Tanja Malinen
jäsen

Kari-Veli Mäkelä
jäsen